

resnici očitnega. Na krajne šolske svete dopisujejo naši c. kr. okrajni šolski sveti, odnosno naši gg. c. kr. okrajni glavarji, oziroma naši gg. c. kr. okrajni šolski nadzorniki še v slovenskem jeziku, a šolskim vodstvom — Bog čuvaj — vse nemško, še tinta bi bila kmalu nemška! Prosimo ponižno: s kako pravico? Ali ni to izzivanje, ali ni to indirektno zaničevanje našega slovenskega jezika, preziranje slovenskega naroda? — Tu bi bilo pač na mestu, vam, gospoda, napovedati štrajk, t. j. v a m n a n o b e n n e m š k i d o p i s n e o d g o v o r i t i l Zavedno in napredno učiteljstvo naj tudi tako stori! Čemu bi nemškutarili nemški birokraciji na ljubo!

Naravnost smešno je, ako govorite o spoštovanju narodne enakopravnosti, a v praksi pa dajete isti enakopravnosti gorke zaušnice, prezirajoč jezik, ki ga govori ogromna večina prebivalstva. Kje je tu doslednost, kje zakonito zadržana pravica? Naj bi se obratno zgodilo kaj enakega v drugi deželi, recimo na Češkem ali Moravskem ali pa na Primorskem, to bi bil krik in vik, ves Izrael bi bil pokonci, in stavimo, da bi se primerile demonstracije v vseh slojih ljudstva. A pri nas! Nas smejo biti v obraz, naš jezik smejo uradno prezirati. Slovenca poznajo le, kadar plača davke in gre na vojsko. Pour la patrie! O, sveta ironija, ki je tembolj pekoča, ker prihaja z mesta, kjer bi morali čuvati ravnopravnost. Stari »cof« še ni umrl. To nam priča ravno dejstvo, da mislijo pri nas v naši blaženi Avstriji, da ne more živ krst izhajati brez nemščine.

Morebiti je pa ta točka v programu naše avstrijske politike, one politike, ki slepo in nerazumno na slovanskem jugu krepí nemški živelj, zidaje nemški most do Adrije.

Kritikujoči glasovi.

Solstvo v Istri.

V tržaški »Edinosti« z dne 11. t. m. čitamo ta donesek k ilustraciji razmer v istrskem šolstvu: Zalostno, a vendar resnično, da je tudi v naši bližnji občini dekanski mnogo otrok brez najpotrebnejšega pouka. Vasi Podpič, Zadnjigrad, Zazid itd. imajo gotovo blizu 100 za šolo godnih otrok, ki pa, žalibog, ne poznajo šole niti od zunaj, tem manje od znotraj. Krivično pa je, da ti prebivalci morajo ravno tako plačevati šolski davek kakor drugod, kjer imajo šole. Pa pustimo te nesrečnike ter pogledjmo nekoliko bliže, t. j. v Predloko (Črnikal), kjer se godijo še huje pregrehe v pogledu neobhodno potrebne ljudske šole.

Leta 1823. že je umrl v Predloki župnik Peter Fabris. Dasi po imenu (a dvomljivo je tudi, da li po rodu) ni bil naš rojak, je skrbel za občno blaginjo. V oporoki je namreč zapustil 2400 gld., to je 4800 K za — šolo. Minilo je torej 81 let, a zaželene Fabrisove šole še vedno ni. Kdor je imel priliko, da je že videl sedanjo šolo v Predloki, poreče gotovo: »O, ti ubogi Fabris! Ako bi vedel, da se tvoja lepa želja tako slabo izpolni, bi bil gotovo zapustil ono vsoto za kake druge dobrodelne namene«.

Kdo pa je kriv, da šole dosedaj še niso zidali? Vaščanje! Onim, ki ne poznajo tega istrskega kraja, naj bo omenjeno, da je ta šola na samem, t. j. Predloka, a okolo te so tri katastralne občine: Rižana, Črnikal in Loka, iz katerih prihajajo otroci v to šolo. Zgoraj navedene vasi pa, ki

nimajo ljudske šole, hočejo od zapuščine imeti vsaka svoj delež. Nastale so zaradi tega stranke. Ti svoj delež, drugi svojega, tretji hočejo šolo bližje vasi, četrti tudi, a denarja je narastlo v 81. letih nekaj čez 30 tisoč kron. Kje je drugi denar, katerega bi moralo biti še dvakrat toliko, če ne več — —! In kdo trpi na tem? Nihče drugi, nego učitelj telesno in otroci duševno, ki zaradi neskrbnosti staršev ne dobivajo zadostnega pouka. Ali je kristjanski to, da se ubogi učitelj muči z 200 (reci: dvesto) otroki ter da mora zraven — ker v šoli nima stanovanja in hrane — hoditi po 2 krat do 4 krat na dan 20 minut daleč do stanovanja? To se pravi — učitelja moriti! Skrajni čas je torej, da se po 81. letih tamošni prebivalci pomirijo ter naredijo konec takemu nes pametnemu in nezaslišanemu stanju!

* * *

Še en važen odlok c. kr. dežel. šol. sveta v Ljubljani.

Št. 5391 ex. 1904.

Ljubljana, 17./I. 1905.

Rešujé poročilo z dne 28. novembra 1904, št. 2783, se pritožba župnega urada v Št. Vidu (pri Vipavi) proti tamuradni razsodbi z dne 12. novembra 1904, št. 2608, oziroma z dne 19. novembra 1904, št. 2719, s katero se je odredbi župnega urada z dne 21. septembra 1904, da je s pridigo združeno nedeljsko mašo smatrati kot versko vajo (šolsko mašo) v smislu § 5. odstavka 5. drž. zak. ter da mora pri isti učiteljstvo šolsko mladino po § 48. odst. 2. zakona z dne 2. maja 1883, drž. zak. l. št. 53, nadzorovati, oznanitev odrekla z ozirom na § 50. odst. 2. šol. in učnega reda z dne 20. avgusta 1870, št. 7648. ni ugodila, ker se nedeljska božja služba ne vrši posebno za šol. mladino, temuč sploh za farane, ter k isti šolski otroci ne pridejo korporativno, temveč v spremstvu svojih staršev ali njih namestnikov, od katerih se tudi nadzorujejo, torej oni v § 48. odstavku 2. gori navedenega zakona za redno določene verske vaje stavljeni pogoji pri nedeljski maši in z njo združeno pridigo niso dani.

Proti tej razsodbi je odprt priziv na c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje, ki ga je tekom 14 dni, pričenši od dneva dostavljenja vložiti.

Za dež. predsednika:
Schaffgotsch, m. p.

Dopisi.

Štajersko.

Popravek. V smislu tiskovnega zakona spoštljivo prosim, da blagovolite v prihodnji številki k dopisu, ki je objavljen v 36. številki »Učit. Tov.« 1904 z naslovom »Iz gornjegrajskega okraja«, priobčiti sledeči popravek:

1. Ni res, da sem jaz nasproten gospodoma tovarišema v okrajnem šolskem svetu, temveč edino res je, da sem nasproten nekateremu njunemu ravnanju.

2. Ni res, da hočem zastopniku učiteljstva v okrajnem šolskem svetu izpodkopati tla, in priti sam v to korporacijo. Temveč res je, da izhaja to neutemeljeno domnevanje iz domišljije tovariša trdilca. Srečen sem, da morem v svoji šolski občini svoje moči posvečevati koristi naroda ter nisem nikdar mislil hrepeneti, si s tem častnim bremenom oteževati svoje delovanje.

3. Ni res, da bi bilo tuokrajno učiteljstvo edino in složno, dokler nisem prišel jaz v ta okraj, temveč res je, da

so vladale že prej večkrat ostre diference med društvom in nekaterimi tovariši, čitalo se je o tem po časopisih.

4. Ni res, da se je pričelo »rovanje« od moje strani, ker se društvo ni brezpogojno vdalo mojim nazorom. Temveč res je, da sem se pri društvenih razpravah tuintam udeleževal debat, kar je začel nekdo v svojih napačnih nazorih smatrati za nasprotstvo. Nikdar in nikoli nisem zahteval, da bi se učiteljstvo moralo vdati mojim nazorom. Kot svobodomiseln mož bi tega tudi storiti ne mogel. Pač pa sem se nasproti tovarišu, članu okrajnega šolskega sveta, ki ni zastopnik učiteljstva, v zasebnih pogovorih odkritosrčno potegoval za one tovariše, o katerih je on obsojevalno govoril, oziroma jih smešil, kar mi je nakopalo zamero. Umetno zasejan vihar pa je izzval sledeči dogodek:

Moj načelnik krajnega šolskega sveta je bil vrnil okrajnemu šolskemu svetu neki nemški dopis z zahtevo, naj se mu dopošiljajo slovenski dopisi ter je sam skrbel, da je zadeva došla v roke urednika »Domovine«, ki je zaradi nemških dopisov napadla v s a predsedništva okrajnih šolskih svetov na Štajerskem. Voditelji učiteljstva gornjegrajskega okraja so tu nakrat čutili potrebo, sklicati izvanredno zborovanje, ne da bi bili naznanili vzpored. Jaz se zaradi neodložljivih nujnih opravkov nisem mogel udeležiti zborovanja ter sem se pismeno izpričal. Merodajni tovariš je, bodisi zaradi napačne informacije, bodisi zaradi pritiska od drugod, natevil pričujočim neresnico, da napadam po časopisu šolske oblasti ter je s tem dosegel, da so me brez zaslišanja, zapeljani v krivo prepričanje, proti vsemu pravu obsodili, zavrgli moje izpričanje zaradi izostanja ter v dveh neučiteljskih listih objavili resolucijo, v kateri obžalujejo, da član učiteljskega društva neosnovano napada šolske oblasti.

Slučajno je bila nekoliko časa prej »Pisarna« obravnavala pritožbo nekega učitelja v »Domovini« proti šolskim oblastim zaradi nenakazanja plače. »Pisarna je, kakor sem to jaz spoznal, odgovarjala »Domovinskemu« pritožniku, a tu se je pri nas dvignil tovariš, dolžeč mene, da sem vse to jaz pisal in torej napadal svojega tovariša. Sklepali so iz podobnosti na podobnost, zakaj tudi v gornjegrajskem okraju se je pripetil podoben slučaj kakor »Domovininemu« pritožniku. Svetujem, naj se blagovoli dotični »Domovinin« pritožnik pod pogojem častne molčečnosti sedaj sam javiti predsedniku gornjegrajskega učiteljskega društva samo zato, da spoznajo cenjeni tovariši, kako lahko tudi inteligenčen človek tava v zmoti, ako se ne potruji uglobiti se v tajnosti indicij, sorodnosti, podobnosti, možnosti itd.

Pri prihodnjem zborovanju v Št. Janžu sem pojasnjeval oba dogodka v kolikor sta mi bila znana. Tu se je tovariš Š. izjavil: »Zvedal sem od kompetentne strani, da je to pisal tovariš K.« S tem je bilo vse moje pojasnjevanje v obeh pričujočih pokopano. A jaz imam že dolgo časa v rokah pismo od tiste kompetentne strani, kateri se je bil tovariš Š. izpričeval in priznal, da si je to trditev sam izmislil. Kakor nalašč ni uredništvo »Uč. Tov.«*) priobčilo izjave načelnika krajnega šolskega sveta na G., da je on po lastni inicijativi ravnal in da je on sam skrbel, da je prišla zadeva o zavrnitvi nemških dopisov v roke uredništva »Domovine«.

5. Ni res, da bi bil proračun moje dvorazredne šole zaradi moje komodnosti višji nego neke sosedne 4razrednice. Temveč res je le, da se je proračun povišal zaradi nujnega urejevanja zapuščenih šolskih zadev. Ni res, da bi bil moj prednik zadovoljen s stanovanjem, temveč res je, da se

je ta nasproti meni bridko pritoževal nad malomarnostjo in brezbriznostjo takratnega šolskega sveta. Svoje informacije sem sprejel od njega samega, uredil sem torej po njih svoje delovanje ter res dosegel popolno popravilo stanovanja ter pohištva v šoli. Koval sem namreč železo, dokler je bilo vroče. Smešna in nehote nazadnjaška je dopisnikova trditev, da se je mojemu predniku ljudstvo smililo, češ, meni se pač ne smili. Če so se postavili farovski hlevi za 17.000 K, če se v tukajšnji neki podružni cerkvi po večkrat na teden, često skoro vsak dan, bero tihe maše po 4 K, če se po večkrat na leto nabere po 100—200 in še več K za bučne enodnevnne cerkvene slovesnosti, če vlada ob nedeljah po gostilnah židana volja, potem sem gotovo razumno ravnal, da sem napeljal davčno moč prebivalstva na to, da izpolnjuje šolska občina nasproti šoli in učiteljstvu svoje dolžnosti.

6. Ni res, da bi se bila vsota za učila v proračunu za tisto leto znižala z namenom, prihodnje leto ta znesek zvišati, temveč res je le, da se ta točka prihodnje leto niti v krajnem, niti v okrajnem šolskem svetu ni povišala. Še več! V letnih računih krajnega šolskega sveta prihodnjega leta je tovariš, referent v okrajnem šolskem svetu (ne zastopnik učiteljstva), črtal iz javne šolske narodne knjižnice vse stroške, a njene dohodke je pridržal v računih, očitvidno je hotel tem načinom knjižnične stroške spraviti na moja ramena, da bi povrh mnogega napora in dela trpel še občutno škodo. Okrajni šolski svet ni pri tem prav nič prizadet; zakaj referent ni v seji navajal posameznih postavkov, temveč le končne vsote. Moj krajni šolski svet se je temu črtanju uprl z zahtevo, da se morajo zaradi tega tudi dohodki knjižnice iz letnih računov črtati; zakaj v dotičnih nasprotnih pobotnicah je bila jasno izražena inicijativa, da se ti dohodki ne smejo za noben drug namen uporabiti, nego samo za ustanovitev javne šolske knjižnice. Predsedništvo okrajnega šolskega sveta je tej želji ustreglo. Tako je dobila knjižnica ne samo svoje stroške, temveč tudi svoje dohodke nazaj in se sedaj vodi zanjo ločen račun. Ko sem o neki priložnosti vprašal tovariša referenta za pojasnilo tega ravnanja, mi je odgovoril: »To je uradna tajnost!«

7. Res je, da sem pisal ugovor proti proračunoma dveh šol, a na podlagi sejinega sklepa občinskega odbora, oziroma starešinstva, a ne kot učitelj, temveč kot občinski uradnik.

8. Ni res, da bi bil jaz svoj referat, izročen mi od okrajnega šolskega sveta, kmalu odložil, temveč odložil sem ga po dveh letih, ker sem bil z delom preobložen. Bil sem namreč, opetovano in nujno proščen, prevzel tajništvo občine Kokarje. 2100 številčk opravičnega zapisnika dokazujejo, da je bilo v letu 1904 pri tej občini med vsemi občinami celega okraja največ posla. Res je, da je imel moj prednik nekaj časa referate vseh šol, a takrat on ni bil več tajnik občine.

9. Ni res, da bi bila »laž«, če se je nekje pisalo, da so vlogo pri seji okrajnega šolskega sveta čitali. Laž je namreč namenoma izgovorjena ali zapisana neresnica, a tu se je pisalo na podlagi napačne informacije, kar se sme označiti kvečjemu z izrazom »neresnica«. R. K.

Opomba uredništva: Daši nima ta popravek zakonite oblike, smo ga vendar priobčili, ker nam je do tega, da se vendar že kočno poravnajo te razmere. Ali pa jih ne morete poravnati doma? Ne bodite vendar malenkostni in osebni! — Zastopnika učiteljstva uživata zaupanje in spoštovanje volicev, to jima je dovolj. Naš nasvet je: To zadevo naj dožene gornjegrajsko učiteljsko društvo, osebni polemiki pa ne bomo več dajali prostora!

*) Ker se nam je zdelo zastarelo.